

ผลการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning สำหรับครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ในเขตจังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่

ลำไย สีหามาศ¹ คณินนิตย์ วันนิตย์² สมชาย เต็ดขาด³ เมทิกา เลิศปฐม⁴
วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา^{1,4} สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา²
สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแพร่³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตจังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลคะแนนของความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม วิธีการดำเนินการวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตจังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่ โดยการสุ่มแบบอย่างง่าย จำนวน 72 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมแบบกระบวนการกลุ่มจำนวน 16 ชั่วโมง แบบประเมินความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการกลุ่มตามแนวคิดของ Trotter เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตจังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่ มีทั้งหมด 5 ขั้นตอนที่ทำให้ครูผู้สอนเกิดทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความมั่นคงปลอดภัยภายในกลุ่ม 2) ขั้นการยอมรับกลุ่ม 3) ขั้นสร้างความรับผิดชอบต่อกันเอง 4) ขั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงแก้ไข และ 5) ขั้นยุติกลุ่ม ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนของความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของครูต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กระบวนการกลุ่ม, ศักยภาพครู, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

The results of using a group process to develop teachers' capability in learning management in Active Learning for teachers under the Office of Learning Encouragement Phayao and Phrae Province

Lumyai Seehamat¹ Kanungnit wannit² Somchai Dadkad³ Matika Lerdpatama⁴
School of Education, University of Phayao^{1,4}, The Office of Learning Encouragement
Phayao Province², The Office of Learning Encouragement Phrae Province³

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the effects of using group processes to develop teachers' capacity to manage active learning for teachers under the Office of Learning Encouragement Phayao and Phrae Province 2) to compare the knowledge scores of

teachers in implementing active learning before and after the training; and 3) to examine the teachers' opinions towards the group process activities. The research method is quasi-experimental with 72 teachers by simple randomization. The research utilized a 16-hour group activity plan, a knowledge assessment for active learning management, and a teacher satisfaction assessment. Data analysis used averaging, standard deviations, and dependent t-tests.

The research found that according to Trotzer's group process approach to enhancing the teaching capabilities of teachers in implementing active learning for teachers under the Office of Learning Encouragement in Phayao and Phrae provinces, there were five steps. Step 1: Establishing a safe environment within the group; Step 2: Gaining acceptance within the group; Step 3: Building self-accountability; Step 4: Generating change and improvement; and Step 5: Concluding the group. The comparison of knowledge scores in implementing active learning before and after the training showed a significant difference at the .05 level of statistical significance, with higher scores observed after the training. Additionally, the opinion level of teachers towards participating in the group process activities was rated as very high.

Keywords: Group process, Teachers' capability, Active learning, Office of Learning Encouragement

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรคที่ 2 กล่าวว่ารัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย และวรรค 3 กล่าวว่า การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2017) และสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553) มาตราที่ 27 วงเล็บ 2 (Office of the Basic Education Commission, 2010) กล่าวว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดในรูปแบบ การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย นั้นแสดงว่า ไม่ว่าประชาชนชาวไทยทุกคนจะต้องได้รับการจัดการศึกษาจากรัฐอย่างทั่วถึงและทุกที่ทุกเวลา สามารถเข้าถึงได้ตามศักยภาพของตนเอง เนื่องจากรัฐได้จัดเตรียมระบบการศึกษาไว้ให้ทุกคนอย่างพร้อมเพรียงทุกระบบรวมถึง การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย (Office of the Education Council, 2003)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดในรูปแบบการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบบุคคลที่มีเงื่อนไขในการเข้ารับการศึกษาระบบ โดยมีพัฒนาการมาจาก กรมการ

ศึกษานอกโรงเรียน มาเป็นสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็น ชื่อ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ หากแต่ภาระหน้าที่ เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งผู้เรียนจะได้รับประโยชน์ คือ มีทางเลือกในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่การมีงานทำ โดยอาศัยรูปแบบการเรียนรู้ 3 รูปแบบ คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานและสูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกรูปแบบ ทุกที่ ทุกเวลา ไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อผู้พิการ หรือผู้ที่ความสามารถพิเศษ ผ่านระบบการสะสมความรู้ การเทียบโอน และการเทียบเคียงผลการเรียนเพื่อเข้ารับวุฒิการศึกษา พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 กระทรวงศึกษา (Ministry of Education, 2023)

เมื่อบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเรียนรู้มีหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัย ผู้เรียนทุกระบบ ที่ผ่านเข้ามาเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพของตนเอง หากแต่ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครูผู้สอนในสังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ในแต่ละจังหวัดจะมีการแบ่งโครงสร้างที่เล็กที่สุด คือ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับตำบล ซึ่งมีหน้าที่ดูแลผู้เรียนในทุกหมู่บ้าน และครูผู้สอนในระดับตำบลมีจำนวน 2-3 คน ซึ่งมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับพื้นที่และประชากรที่ต้องดูแล และต้องดูแลทุกช่วงวัย ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับตำบลจะมีการพบปะกลุ่ม เพื่อนัดหมายการทำกิจกรรมการเรียนรู้จะนัดเป็นครั้งคราว หากแต่การนัดหมายนั้นผู้เรียนจะต้องมาเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจัดเตรียมไว้ จากข้อมูลการพบกลุ่มของผู้เรียนและครูผู้สอนพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นแบบบรรยาย โดยครูผู้สอนเป็นหลัก เนื่องจากเนื้อหาสาระที่ค่อนข้างมาก และเวลาในการพบกลุ่มมีจำนวนน้อยครั้งต่อภาคการศึกษา ดังนั้นการที่ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สูงสุด คือการเรียนรู้แบบลงมือกระทำหรือ Active Learning จากคำกล่าวของ Richard M. Felder และRebecca Brent (Felder & Brent, 1996) และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2017) กล่าวว่า เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือ การลงมือทำซึ่ง "ความรู้" ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้โอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้การเรียนรู้ โดยการอ่าน, การเขียน, การ ได้ตอบ, และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงได้แก่ การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, และการประเมินค่า กระบวนการนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งด้วยการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริง แนวคิด และทักษะผ่านกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติหรือลงมือทำชิ้นงานและใช้กระบวนการคิด ค้นคว้า แสวงหาความรู้ ไตร่ตรอง สะท้อนความคิด การอภิปราย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น (Think Hard) เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้ลงมือทำ ผู้เรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ของตนเอง อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสูงสุด สอดคล้องกับ วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (Funfuengfu, 2019) และโชติ บดีรัฐ (Bodeerat, 2016) กล่าวว่า การนำรูปแบบหรือเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่กล่าวมาข้างต้นไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ นั้น ผู้สอนและผู้เรียนล้วนมีบทบาทสำคัญและมีลักษณะเฉพาะ ผู้สอนจึงต้องศึกษาทำความเข้าใจเพื่อที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ได้นำแนวคิดของ James P Trotzer (Trotzer, 1977) กลุ่มโดยเน้นแนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตและแนะแนว (Guidance and life skill group) มาเป็นแนวทางในการดำเนินกระบวนการกลุ่ม เน้นการปรับฐานความคิด จิตใจ เกิดความเข้าใจและยอมรับตนเองอย่างแท้จริงเกิด

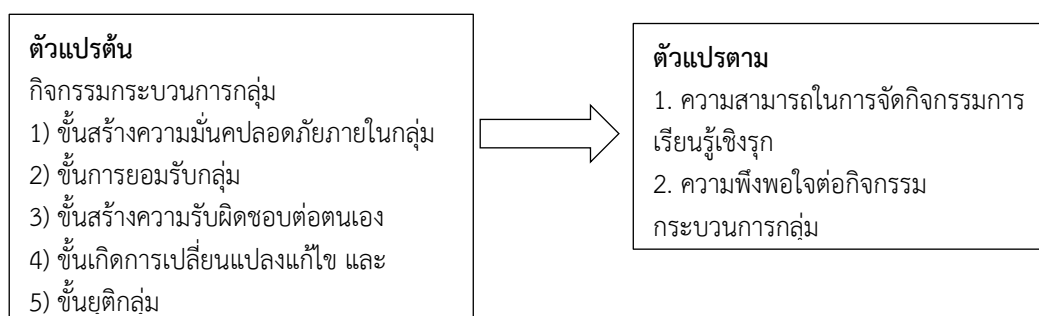
ความเจริญงอกงามทางจิตใจและพัฒนาสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมในที่สุดพลังและอิทธิพลของกลุ่ม ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ ค้นพบวิธีแก้ปัญหาที่น่าพอใจร่วมกัน สมาชิกมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกัน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อไป ซึ่งในกระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่ม จะมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความมั่นคงปลอดภัยภายในกลุ่ม (The security stage) เพื่อสมาชิกเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นและรักษาบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรให้คงอยู่ 2) ขั้นการยอมรับกลุ่ม (The acceptance stage) จะทำให้สมาชิกกลุ่มมีความเต็มใจที่จะเปิดเผยตนเองออกมา เมื่อมีการยอมรับซึ่งกันและกัน สัมพันธภาพภายในกลุ่มก็มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้จะมีผลสำคัญต่อกระบวนการกลุ่ม 3) ขั้นสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง (The responsibility stage) ขั้นนี้ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ก่อให้เกิดความตระหนักในความรับผิดชอบตนเอง ภายใต้บรรยากาศแห่งความอิสระในการ ค้นหาจุดอ่อน จุดแข็ง และศักยภาพของสมาชิก โดยเน้นสิ่งที่เป็นปัจจุบัน 4) ขั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงแก้ไข (The problem solving stage) ผู้นำกลุ่มควรจะให้สมาชิกได้เรียนรู้ในเรื่องของความเป็นไปได้ของแนวทางการแก้ไขปัญหา และความพยายามที่จะใช้แนวทางนั้นให้เป็นประโยชน์ 5) ขั้นยุติกลุ่ม (The closing stage) ขั้นนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกลุ่ม ซึ่งจะ เกิดขึ้นหลังจากที่สมาชิกได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาจนเป็นที่น่าพอใจแล้ว ภายในกลุ่มเกิดความเจริญงอกงามในจิตใจ ท่ามกลางบรรยากาศที่เอื้ออำนวย เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามในจิตใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตจังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่
2. เพื่อเปรียบเทียบผลคะแนนของความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตจังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรมกระบวนการกลุ่มในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตพะเยาและแพร่

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning สำหรับครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตจังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่ มีขั้นตอนกระบวนการของความสัมพันธ์ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Research) โดยใช้รูปแบบ One-Group Pretest – Posttest design ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ จำนวนครูทั้งหมดที่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่ จำนวน 75 คน และแบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนและหลัง William Wiersma (Wiersma, 1991)

○	X	○
ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง

กลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวนครูทั้งหมดที่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่ จำนวน 72 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง เป็นขั้นที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.1 แผนการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการ โดยการกำหนดจุดประสงค์การอบรมเชิงปฏิบัติการให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 16 ชั่วโมง จากนั้นจึงให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

1.2 แบบประเมินความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) เป็นแบบประเมินแบบปรนัย ชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน กำหนดเกณฑ์การตรวจไว้ดังนี้ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 โดยให้สอดคล้องกับเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จากนั้นจึงให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

1.3 แบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอน

1.4 ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ให้กับครูผู้สอนสังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่ และให้ครูผู้สอนที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการทำแบบประเมินความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Pre-test) ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 30 นาที แล้วตรวจและบันทึกคะแนนไว้

2. ขั้นระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดการกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการด้วยกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้แผนการจัดการกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

3. ขั้นหลังการทดลอง

ครูผู้สอนที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการทำแบบประเมินความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก learning (Post-test) เป็นแบบประเมินแบบปรนัย ชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน กำหนดเกณฑ์การตรวจไว้ดังนี้ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 30 นาที แล้วตรวจและบันทึกคะแนนไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบสมมติฐาน

4.1.1 ความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

4.1.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของครูผู้สอน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

4.ผลการวิจัย

ผลการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตจังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่ ทีมผู้วิจัยขอแนะนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ผลการใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตพะเยาและแพร่ พบว่า กระบวนการกลุ่มที่มีแนวคิดของ (Trotzer, 1977) เป็นการจัดกิจกรรมกระบวนการกลุ่มที่มีฐานความคิดมาจาก มนุษย์แต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตนเอง และมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่การมีความเจริญงอกงาม โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การพัฒนาศักยภาพของตนเอง การตระหนักรู้ถึงหน้าที่ของตนเอง จะส่งผลให้มีความประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน โดยมีขั้นตอนกระบวนการกลุ่ม ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความมั่นคงปลอดภัยภายในกลุ่ม
- ขั้นที่ 2 ขั้นการยอมรับกลุ่ม
- ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง
- ขั้นที่ 4 ขั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงแก้ไข และ
- ขั้นที่ 5 ขั้นยุติกลุ่ม

2. ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนของความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตพะเยาและแพร่

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่ม

กลุ่ม	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test
ก่อนอบรม	72	100	50.33	8.28	
หลังอบรม	72	100	63.86	7.88	68.3*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่ม พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่ม เท่ากับ 50.33 คะแนน และ 63.86 คะแนน ตามลำดับซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งมีค่าสถิติ t เท่ากับ 68.3 แสดงว่ามีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หลังอบรมมากกว่าก่อนการอบรมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาค้นคิดเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรมกระบวนการกลุ่มในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตพะเยาและแพร่

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นของครูผู้เข้าร่วมอบรม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านวิทยากร			
1. ความเหมาะสมด้านเนื้อหาเกี่ยวกับเป้าหมายของการอบรม	4.53	0.61	มากที่สุด
2. ความรู้ของวิทยากร	4.84	0.37	มากที่สุด
3. การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมแสดงความคิดเห็น	4.84	0.37	มากที่สุด

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ คิดเห็น
4. การตอบข้อซักถาม ตรงประเด็น เข้าใจง่าย	4.79	0.42	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของเวลาในการอบรม	4.63	0.50	มากที่สุด
6. ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเป็นประโยชน์ต่อการ ปฏิบัติงานของท่าน	4.53	0.96	มากที่สุด
รวม	4.69	0.54	มากที่สุด
ด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร / ประชาสัมพันธ์			
1. สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม	4.74	0.45	มากที่สุด
2. ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์	4.68	0.58	มากที่สุด
3. ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม	4.63	0.50	มากที่สุด
4. อาหาร มีความเหมาะสม	4.58	0.51	มากที่สุด
5. มีการประชาสัมพันธ์การจัดอบรมอย่างทั่วถึง	4.42	0.69	มาก
รวม	4.61	0.55	มากที่สุด
ด้านการนำความรู้ไปใช้			
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานได้	4.37	0.76	มาก
2. สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	4.16	0.69	มาก
3. สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมงานได้	4.16	0.69	มาก
4. มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้	4.26	0.73	มาก
รวม	4.24	0.72	มาก
รวมทุกด้าน	4.54	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นของครูผู้เข้าร่วมอบรม พบว่า ความคิดเห็นของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.23 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ครูผู้เข้าร่วมอบรมให้ความพึงพอใจเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 ลำดับ คือ ด้านวิทยากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 รองลงมาคือ ด้านสถานที่ ระยะเวลา อาหาร ประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 และน้อยที่สุดคือ ด้านการนำความรู้ไปใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตพะเยาและแพร่ พบว่า กระบวนการกลุ่มที่มีแนวคิดของ (Trotzer, 1977) เป็นการจัดกิจกรรมกระบวนการกลุ่มที่มีฐานความคิดมาจาก มนุษย์แต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตนเอง และมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่การมีความเจริญงอกงาม โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การพัฒนาศักยภาพของตนเอง การตระหนักรู้ถึงหน้าที่ของตนเอง จะส่งผลให้มีความประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน โดยมีขั้นตอนกระบวนการกลุ่ม ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความมั่นคงปลอดภัยภายในกลุ่ม ขั้นที่ 2 ขั้นการยอมรับกลุ่ม ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง ขั้นที่ 4 ขั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงแก้ไข และ ขั้นที่ 5 ขั้นยุติกลุ่ม เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดำเนินการจัดกิจกรรมการอบรมผ่านกระบวนการกลุ่ม จำนวน 18 ชั่วโมง โดยการจัดกิจกรรมการอบรมต่อเนื่องกัน 3 วัน ตามแนวคิดของ (Trotzer, 1977) ที่

เน้นกระบวนการกลุ่ม ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความมั่นคงปลอดภัยภายในกลุ่ม ขั้นที่ 2 ขั้นการยอมรับกลุ่ม ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างความรับผิดชอบตนเอง ขั้นที่ 4 ขั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงแก้ไข และ ขั้นที่ 5 ขั้นยุติกลุ่ม

2. ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนของความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตพะเยาและแพร่ พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้การจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่ม เท่ากับ 50.33 คะแนน และ 63.86 คะแนน ตามลำดับซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งมีค่าสถิติ t เท่ากับ 68.3 แสดงว่ามีความรู้ในการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หลังอบรมมากกว่าก่อนการอบรมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องจากว่า ครูผู้เข้าร่วมอบรมสามารถเข้าใจในเนื้อหาการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผ่านกระบวนการกลุ่ม โดยทุกคนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ในการเข้าถึงเนื้อหาที่สำคัญ เมื่อครูผู้เข้าร่วมอบรมได้รับความรู้จากกระบวนการกลุ่มแล้วจะส่งผลให้เข้าใจในกระบวนการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับไชยยศ เรืองสุวรรณ (Reungsuwan, 2010) เนื่องจากว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการพัฒนาศักยภาพสมอง เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สร้างองค์ความรู้ การร่วมมือกัน รับผิดชอบร่วมกัน เน้นทักษะการคิดขั้นสูง ส่งผลให้เกิดการสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และยังเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน (Porntahdawit, 2016) ซึ่งการจัดการจัดการผ่านกระบวนการกลุ่มจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมอบรมเกิดการรับผิดชอบร่วมกัน การนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ได้จากกระบวนการกลุ่ม

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการจัดการกิจกรรมกระบวนการกลุ่มในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในเขตพะเยาและแพร่ พบว่า ด้านที่ครูผู้เข้าร่วมอบรมให้ความพึงพอใจเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 ลำดับ คือ ด้านวิทยากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 รองลงมา คือ ด้านสถานที่ ระยะเวลา อาหาร ประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 และน้อยที่สุดคือ ด้านการนำความรู้ไปใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 ตามลำดับ จากผลการประเมินความพึงพอใจ ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านวิทยากร อาจจะเนื่องจากว่ากิจกรรมในครั้งนี้เป็นการจัดกระบวนการกลุ่มเพื่อนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีกิจกรรมให้ทำตลอดเวลา มีกระบวนการเข้ากลุ่ม การระดมสมอง การช่วยกันแก้ปัญหาภายในกลุ่ม การนำเสนอผลงานตลอดระยะเวลาการอบรม ผู้เข้าร่วมอบรมจะได้ผ่านกิจกรรมที่วิทยากรได้เตรียมสื่อและเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ซึ่งสอดคล้องกับสุรัชย์ โขจิตบวรชัย (Kositborwarachai, 2023) และสาเหตุที่ทำให้คะแนนความพึงพอใจด้านการนำความรู้ไปใช้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ก็ไม่ถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำมาก เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยว่าจะนำไปใช้ในระดับมาก อาจจะเนื่องจากว่า มีครูผู้เข้าร่วมอบรมบางส่วนได้รับการอบรมเป็นครั้งแรก อาจจะส่งผลให้ครูไม่มั่นใจในการนำไปใช้ได้ดี

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัย ทำให้ได้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผู้สอนควรศึกษาเลือกกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากมีความแตกต่างระหว่างอายุค่อนข้างมาก เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมจะได้มีข้อจำกัดทางด้านการเคลื่อนไหวร่างกายน้อยลง

1.2 การจัดกิจกรรมด้วยตัวกระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถเข้าใจความหมาย กระบวนการ ประกอบไปด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงกันอยู่ในกระบวนการกลุ่ม ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องเลือกกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการดำรงชีวิตประจำวัน

1.3 จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า ครูผู้เข้าร่วมอบรมเป็นครูผู้สอนสังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดูแลรับผิดชอบในระดับ อำเภอ ตำบล ซึ่งเป็นพื้นที่ความรับผิดชอบที่กว้าง ภาระงานหน้าที่รับผิดชอบมาก ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนมีสูง ทั้งด้านความสามารถ ช่วงวัยและอายุ ทำให้การพัฒนาครูกลุ่มนี้เป็นงานที่ท้าทาย ต้องศึกษาแก่นหรือภาระหน้าที่หลักให้พบ จากนั้นนำมาพัฒนาทักษะให้ตรงจุดกับความต้องการที่จะพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาการใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่ม ร่วมกับเทคนิคอื่นๆ เพื่อกระตุ้นความจำระยะยาว หรือศึกษาร่วมกับเทคนิควิธีการอื่นๆ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบผลการทดลองใช้กิจกรรมแบบกระบวนการกลุ่มเปรียบเทียบกับเทคนิคการเรียนการสอนแบบอื่น

2.3 ศึกษาการใช้กิจกรรมการอบรมแบบกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่จัดเฉพาะรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ การสอนหนังสือสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือ เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของผู้เรียนสังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้

References

- Felder, R., & Brent, R. (1996). Navigating the Bumpy Road to Student-Centered Instruction. *Journal of College Teaching*, 44(2), 43-47.
- Funfuengfu, V. (2019). The Success of Active Learning Management. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)*, 9(1), 135 – 145 (In Thai).
- Kositborwarnchai, S. (2023). *Preparation course to become a professional speaker*. Retrieved July 9, 2023, from <http://www.drsurachai.com> (In Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2010). *National Education Act B.E. 2542 (1999) and Amendments (Third National Education Act B.E. 2553 (2010))*. Bangkok: Ministry of Education (In Thai).
- Office of the Basic Education Commission. (2017). *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2017*. Bangkok: Publishing house Secretariat of the House of Representatives (In Thai).
- Office of the Education Council. (2003). *National Education Act B.E. 2542 (1999) and Amendments (Second National Education Act B.E. 2545 (2002))*. Bangkok: Pimdeekarnpim (In Thai).
- Porntahdawit, N. (2016). *Active Learning Management*. Bangkok: Triple Education.
- Reungsuwan, C. (2010). *Educational technology Principles and guidelines*. Maha Sarakham: Maha Sarakham University (In Thai).
- Trotzer, J. P. (1977). The Counselor and the Group: Integrating Theory. In *Training and practices*. . California: Brooks/Cole Publishing.
- Wiersma, W. (1991). *Research Methods in Education* (5th ed.). United stated of America: Allyn and Bacon.